

**ZALA MEGYE TELEPÜLÉSEINEK KÖNYVTÁRI
ELLÁTÁSA 2012-BEN**

2012-ben a könyvtárak száma nem változott, a statisztikai adatszolgáltatás alapján összesen 278 működött. Ebből funkciója alapján 1 megyei, 10 városi, 2 városrészi, 12 községi nyilvános könyvtár, 234 ellátott községi szolgáltatóhely, továbbá 5 egészségügyi- és 8 egyéb szakkönyvtár, 4 felsőoktatási, 2 egyéb könyvtár.

A megyében a kistépülési szolgáltatóhelyek száma Belezna csatlakozásával eggyel növekedett, így összesen 235 könyvtár működött ellátott szolgáltató helyként, 1 városban és 234 községben. Pacsa könyvtára feladata szerint városi könyvtár, ugyanakkor 2011-től mozgókönyvtári szolgáltatást rendelt meg a megyei könyvtártól.

ADATSZOLGÁLTATÓ KÖNYVTÁRAK FUNKCIÓJA	2012.
Megyei könyvtár	1
Városi könyvtár	10
Városrészi könyvtár	2
Községi nyilvános könyvtár	12
Községi szolgáltató hely	234
Települési könyvtárak összesen	259
Egészségügyi szakkönyvtár	5
Egyéb szakkönyvtár	8
Felsőoktatási könyvtár	4
Egyéb könyvtár	2
Összesen	278

Zalaegerszeg kivételével a fenntartó önkormányzatok egy-egy könyvtárat működtettek. A megyeszékhelyen ugyanakkor a Deák Ferenc Megyei Könyvtár mellett egy városi (József Attila Városi Könyvtár) és 2 városrészi könyvtár (Apáczai ÁMK Könyvtára, Izsák ÁMK Könyvtára) látott el települési könyvtári feladatokat.

A Nyilvános Könyvtárak Jegyzékén egyre kevesebb zalai könyvtár szerepel, 2012 végén már csak 26 könyvtár, köztük egy megyei, 11 városi, 10 községi, egy felsőoktatási és 3 szakkönyvtár.

A községek többségében a helyi önkormányzat a könyvtári szolgáltatást a lakosság számára könyvtári szolgáltatás megrendelésével biztosította. A falvak könyvtári ellátásának megvalósulását a központi ellátási formák (mozgókönyvtári ellátás, illetve az ellátórendszer) és a hálózatgondozói tevékenység összekapcsolása segítette. Továbbra is két kicsi zalai településen nem volt könyvtári szolgáltatás (Iborfia, Sénye).

Zala megye 246 községe közül 2012-ben már csak 7 önállóan szerzeményező nyilvános községi könyvtár működött, 5 nyilvános községi könyvtár ellátórendszeri szolgáltatást vett igénybe, a legtöbb (234) község a mozgókönyvtári ellátást választotta.

Ellátórendszer esetében a községi önkormányzatokat terhelte a szolgáltatás és a dokumentum-beszerzés költsége: 4 település a keszthelyi Fejér György Városi Könyvtártól, 1 település a nagykanizsai Halis István Városi Könyvtártól rendelte meg a szolgáltatásnak ezt a formáját.

Mozgókönyvtári ellátás esetén a szolgáltatás a többcélú kistérségi társulások által lehívott normatív támogatásból valósult meg. 2012-ben összesen 235 település rendelte meg a mozgókönyvtári ellátást a különböző ellátó könyvtáraktól, tehát ez az ellátási forma jellemző a zalai települések 90%-ára, ahol a megye népességének 36%-a él.

A szolgáltató helyek nagy száma indokolja, hogy a Deák Ferenc Megyei Könyvtár mellett további 6 városi könyvtár is bekapcsolódott az ellátásukba: a megyei könyvtár 30 község és 1 városi könyvtár (Pacsa) számára biztosított mozgókönyvtári ellátást. A keszthelyi Fejér György Városi Könyvtár 30, a hévízi Gróf I. Festetics György Művelődési Központ Városi Könyvtár és Muzeális Gyűjtemény 5, a Városi Könyvtár Lenti 50, a nagykanizsai Halis István Városi Könyvtár 43, a letenyei Fáklya Művelődési Ház és Könyvtár 26, a József Attila Városi Könyvtár 50 községi szolgáltató hely anyaintézménye volt 2012-ben.

Az év második felében már bizonyossá vált, hogy a többcélú kistérségi társulások megszűnnek vagy átalakulnak, mindenesetre a továbbiakban nem tartozik a feladataik közé a mozgókönyvtári ellátás. Elkezdődött egy új szolgáltatási forma kialakítása, amely a megyei könyvtártól megállapodás alapján rendelhető meg, de az ellátásba a városi könyvtárakat is be lehet vonni. Ez már előre jelzi, hogy a következő évben a kistérségi ellátás megváltozik.

2012 végén 4 városi könyvtárnak és 1 községi nyilvános könyvtárnak összesen 16 fiókkönyvtára volt: Keszthelyen 1, Lentiben 4, Nagykanizsán 6, Zalaegerszegen 4, Kehidakustányban 1 fiókkönyvtár működött.

Az önkormányzati könyvtárak összes alapterületének nagysága 2012 végén 24 392 m² volt, 1 952 791 db-os dokumentumállomány, 2596 féle kurrens folyóirat és 8831 számítógép állt a használók rendelkezésére. A dokumentumgyarapodás mértéke tovább csökkent. Az év folyamán összesen 36 257 db-bal gyarapodott a könyvtárak állománya, 59 899 eFt értékben. Ez 2.486 db-al (9 461 eFt értékben) kevesebb, mint a 2011. évi gyarapodás. A leltározott dokumentumok átlagára 1 652 Ft volt.

Az állománygyarapodás összegéhez összesen 15 önkormányzat 17 könyvtára részesült 6. 716 ezer forint érdekeltségnövelő támogatásban, amely kb. 20%-al tovább növelte a dokumentum beszerzési keretet.

Mivel a megyei könyvtár fenntartója 2012-ben már a Zala Megyei Intézményfenntartó Központ volt, nem igazolhatta le az intézmény 2011. évi állománygyarapítását, mert az érvényben lévő jogszabály szerint ezt csak önkormányzat teheti meg. Ennek következményeként a könyvtár nem kaphatott érdekeltségnövelő támogatást, amely az előző évben több, mint kétmillió forint lett volna. Ez súlyosan érintette a 2012. évi állománybeszerzésre fordítható keretösszegét.

A kurrens időszaki kiadványok (példányok) száma 185 db-bal volt kevesebb, mint tavaly. A községi nyilvános könyvtárak közül 5 településen nem volt kurrens folyóirat előfizetés (Kehidakustány, Murakeresztúr, Söjtör, Túrje, Zalaszentmihály). A 235 szolgáltató helyből 64-ben (a nagykanizsai és letenyei városi könyvtárak által ellátott helyeken) nem fizettek elő időszaki kiadványokra.

A könyvtárhasználati adatok megyei szinten csak kis mértékben változtak: a regisztrált könyvtárhasználók száma 1%-al volt kevesebb, mint 2011 végén, a könyvtárak 51.249 fő beiratkozását regisztrálták. A községekben a regisztráltak száma 548 fővel emelkedett ugyan, de a városok könyvtáraiban 816 fővel kevesebb volt. A személyes látogatások szintén csökkentek: 22 987 alkalommal (3 %-al) kevesebbszer keresték fel a beiratkozottak a könyvtárakat, így összesen 650 664 személyes helybeni használatot regisztráltak a települési könyvtárak.

A megyei összesítés alapján a könyvtárakban helyben egyre kevesebben interneteznek, több mint 14 ezerrel (9%-al) kevesebb használatot regisztráltak, mint az elmúlt évben (összesen 154 216 alkalom volt). Hozzá kell tenni, hogy amíg a megyei könyvtárban közel ezerrel emelkedett az internetezések száma, a városi könyvtárakban összességében több mint 13 ezerrel kevesebb volt az internet szolgáltatást igénybe vevő olvasó. A 246 községben összességében több mint 2 ezerrel csökkent a szolgáltatás iránt az igény. A távhasználatok (telefon, fax, OPAC, honlap) száma a megyében kis mértékben (1%-ot) csökkent; 2012-ben a mérések szerint összesen 1 062 996 volt.

A kölcsönzött dokumentumok száma a megye települési könyvtáraiban összesen 859 902 volt, és 601 609 db dokumentumot vettek kézbe helyben az olvasók. Az előző évi adatokhoz képest megyei szinten a kölcsönzések száma 4%-ot, a helyben használatok száma 2%-ot csökkent.

Egy regisztrált olvasó átlagosan 12 alkalommal kereste fel a könyvtárát az év során, 3 alkalommal internetezett, 17 dokumentumot kölcsönzött és 12 dokumentumot használt helyben.

A 14 év alatti beiratkozott olvasók száma 6%-al kevesebb, mint 2011-ben volt, összesen 15 305 gyermekolvasót regisztráltak a zalai közkönyvtárakban. Az összes regisztrált olvasónak 30%-a volt 14 év alatti. A megyei könyvtárban 10%-kal emelkedett ugyan a regisztrált gyermekolvasók száma, ugyanakkor a városi könyvtárakban összességében 14%-os csökkenés látható. A legnagyobb mértékben (810 fővel) a nagykanizsai könyvtárban csökkent a gyermekolvasók száma. A 14 év alattiak körében a személyes használatok száma összesen 252 808 alkalom volt, ami az összes személyes használat 39%-a.

A 14 év alattiak körében a kölcsönzött és helyben használt dokumentumok száma is csökkenést mutat: 246 361 db volt a kölcsönzött, 234 429 db volt a helyben használt dokumentumok száma 2012-ben, ami az összes kölcsönzés illetve helybeni használat 29%-a, illetőleg 39%-a. Egy beiratkozott gyermekolvasó az év folyamán átlagosan 17 alkalommal kereste fel a könyvtárát, 16 db könyvet kölcsönzött ki, valamint 15 db-ot használt helyben.

A zalai közkönyvtárakban összesen 78 287 referenz kérdést regisztráltak, az előző évhez képest 7 %-kal kevesebbet.

A települési könyvtári adatsorok nem tartalmazzák a könyvtárközi kölcsönzéseket, de érdemes megemlíteni, hogy az előző évhez képest 6%-al emelkedett a zalai könyvtárakhoz beérkezett kérések száma (330 db-bal volt több); összesen 6102 kérés volt. A könyvtárközi szolgáltatást biztosító könyvtárak elsősorban az eredeti dokumentumot küldték el a kérő könyvtárnak (5560 db-ot), nyomtatott formában 84-et, elektronikus formában 92-t juttattak el.

A zalai könyvtárakból elküldött kérések száma 14%-os emelkedést mutat, összesen 8225 db volt, ami 1086 db-bal több, mint tavaly volt. Az elküldött kérések közül 109 nem teljesült, a többit elsősorban eredeti formában kapták meg a könyvtárak (7542-et), nyomtatott formában 282, elektronikus formában 299 kérés teljesítésére került sor.

A 246 önkormányzati fenntartású könyvtárban (a szolgáltató helyekkel együtt) 371 fő dolgozott szakmai munkakörben, köztük 150-en rendelkeztek felsőfokú végzettséggel, 221 fő középfokú végzettséggel. 122 fő teljes munkaidőben, 166-an részmunkaidőben, 106-an önkéntesként illetve megbízási díjasként dolgoztak.

A legfontosabb viszonyszámokat (használó arány, dokumentumellátottság, települési ellátottság, beszerzési kvóta) tekintve megállapítható, hogy Zala megye lakosságának 18 %-a könyvtárhasználó (használó arány), átlagosan egy lakosra közel 7

kötet (település ellátottsága), a könyvtárakban egy regisztrált használóra 38 kötet (használó ellátottság) állt rendelkezésre. Állománygyarapításra a települések lélekszámát figyelembe véve, 1 lakosra vetítve 210 Ft-ot (beszerzési kvóta) fordítottak a megye könyvtárai. A táblázatokban a számadatok mellett ezek az arányszámok valamennyi könyvtárra vonatkozóan megtalálhatóak.

Az egész megyei könyvtári ellátás szempontjából a legfontosabb pályázatok az alábbiak voltak:

A megye könyvtárai közül a *Nemzeti Kulturális Alaptól* elnyert legjelentősebb pályázatai az alábbiak voltak:

- A megyei könyvtár a *Deák Ferenc Megyei Könyvtár és a megyei könyvtári ellátás története 1950-2010* című könyv kiadására 500.000 Ft; Zala megyei könyvtárak rendezvényei az aktív időskori program támogatására 1500.000 Ft; az időskorú könyvtárhasználók képzése digitális ismeretek elsajátítására 400.000 Ft; reprográfiai- restaurátori-kötészeti műhely tevékenységéhez szükséges anyagok és eszközök beszerzésére 407.000 Ft támogatást nyert el.
- A Városi Könyvtár Lenti szakmai eszközfejlesztésre 1.971.675 Ft támogatást kapott, amelyből megújult a könyvtár bútorzata.
- A zalalövői könyvtár szakmai eszközfejlesztésre 1.378.399 Ft támogatást kapott, amelyből a gyermekkönyvtár és kölcsönző tér bútorzatának cseréjére került sor.

2012. február 28-án zárult a 2010. július 1-jén indított *TÁMOP-3.2.4/08/1 „Tudásdepó-Expressz” – A könyvtári hálózat nem formális és informális képzési szerepének erősítése az élethosszig tartó tanulás érdekében* pályázat, amelynek támogatási keretösszege 77.044.830 forint volt. A nyáron sor került a teljes pályázati anyag helyszíni átvizsgálására is.

A lenti könyvtár 18.288.201 Ft összegű támogatásból valósította meg a „Nyitott könyvtár – ablak a világra: iskolabarát könyvtári szolgáltatások és tevékenységek a Városi Könyvtár Lentiben” című *TÁMOP-3.2.11/10-1.2010-0199* kódszámú projektjét.

A zalalövői „Salla” Művelődési Központ és Könyvtár sikeresen szerepelt a *TÁMOP-3.2.4.A-11/1 –A könyvtári hálózat nem formális és informális képzési szerepének erősítése az élethosszig tartó tanulás érdekében*, valamint a *TIOP-1.2.3-11/1 – A könyvtári szolgáltatások összehangolt infrastruktúra-fejlesztése* pályázatokon. Mindkét projekt 2013 elején indult el.

Az év folyamán a megyei könyvtár két *Európai Unió*s pályázatot is elnyert:

- *TÁMOP-3.2.4.A-11/1-2012-102* kódszámmal *Olvasás, megértés, érvényes tudás támogatása könyvtári eszközökkel Zala megyében* címmel konzorcium (4 könyvtár) formában pályázat közel 50 milliós projekt megvalósítására. A 2012. augusztus 21-én kelt támogatói levél döntése ellen kifogást nyújtott be, amire hónapokig nem érkezett válasz. A projekt hosszú várakozás után valószínűleg 2013 őszén mégis megindul.
- *TÁMOP-3.2.12-12/1-2012-0027* kódszámmal *Zala megyei könyvtárosok összehangolt továbbképzése* címmel szintén konzorcium (6 könyvtár) formában pályázott 23 millió forint támogatásra. A pályázat sikeres volt, de a szerződéskötés 2013-ra elhúzódott.

A megye könyvtárainak munkáját, az olvasóközönséggel tartott kapcsolatukat nagymértékben segítette a rendezvények szervezése. A zalai önkormányzati könyvtárakban 2012-ben összesen 2784 rendezvényt tartottak. Ezeken a programokon összesen 137 940 résztvevőt regisztráltak. A 13 városi ellátást biztosító könyvtárban

tartották a rendezvények 65%-át, összesen 1 814 alkalommal. A többi rendezvényre községi könyvtárakban (131) és a mozgókönyvtári szolgáltató helyeken (839) került sor. A megyében 485 óranyi használó képzésen 9.339 fő vett részt.

Megemlékeztünk többek között a *Költészet Napjáról*, a *Népmese napjáról*. A hagyományosan megrendezett *Ünnepi Könyvhéten* és a *Zalai Gyermekkönyvhetek* során számos rendezvényre került sor a megyében. Ez utóbbi rendezvénysorozatokhoz programfüzetet készítettünk. Az *Internet Fiesta* rendezvényein a számítógépes információszolgáltatásra és az elektronikus ügyintézés lehetőségére hívtuk fel a figyelmet.

A megyei összefogással megvalósuló rendezvények közül kiemelkedett az *ősz-i könyvtári napok* programsorozata, amely a Nemzeti Kulturális Alap 1,5 millió forintos pályázati támogatásából valósult meg. 2012-ben *Időskorban is aktívan, találkozzunk a könyvtárban!* címmel került sor arra a programsorozatra, amelybe Zala megyéből szinte valamennyi városi könyvtár, több községi és iskolai könyvtár is bekapcsolódott. A koordinátori teendőket szokás szerint a Deák Ferenc Megyei Könyvtár látta el. Különösen jó volt a fogadtatása a *Könyves Vasárnap* programjainak. A megyei média rendszeresen tudósított az egyes eseményekről. Éltünk az Internet adta lehetőségekkel is, honlapunkon (www.dfmk.hu) lehetett tájékozódni a teljes megyei programról. A programokat az országos internetes oldalon (<http://osszefogas.kjmk.hu/>) is rögzítettük: 21 településen 108 zalai program volt 6.599 fő részvételével.

A 60. születésnapját ünneplő Deák Ferenc Megyei Könyvtár október 15-én tartotta jubileumi ünnepségét, valamint kiállítást is rendezett ez alkalomból.

Az évfordulóra jelent meg a *Deák Ferenc Megyei Könyvtár és a megyei könyvtári ellátás története 1950-2010* című tanulmánykötetet, amely CD melléklettel is rendelkezik. A kötetet szerkesztette: *Kiss Gábor, Sebestyénné Horváth Margit*. Szerzők: *Fatér Bernadett, Kiss Gábor, Kocsisné Sipos Rozália, Oláh Rozália, Sebestyénné Horváth Margit, Tóth Dezsőné, Tóth Judit*. A kötet megjelenését támogatta a Nemzeti Kulturális Alap, a Millecentenáriumi Közalapítvány és a Zalaegerszegi Könyvtárpártoló Alapítvány.

Megjelentek továbbá a megyei könyvtár további kiadványai is, így a *Zalai Könyvtári Levelező*, a *TEKE*, és az *Olvasó Lurkó is*.

A megyében 2013-ban is megújulhatott több könyvtár, illetve szolgáltató hely. Lentiben a könyvtár, a művelődési központ, városi televízió épületkomplexumának felújítása a „Városközpont funkcióbővítő megújítása Lentiben” című projekt keretében fejeződött be az év második felében, így a városi könyvtár visszaköltözhetett a Templom tér 5. szám alá. A beruházás összköltsége megközelítően egy milliárd Ft volt. A belső udvar és a tetőtér beépítésével a könyvtár alapterülete közel duplájára bővült. NKA pályázati forrásból a bútorzat is megújulhatott.

Zalaszentgróton a gyermekkönyvtár tetőszerkezetét sikerült felújítani az év közepén.

A megyében egyre több IKSZT támogatást nyert településen kezdte meg működését a közösségi és szolgáltató tér: Alsópáhokon, Bakon, Becsehelyen, Belezsán, Bókaházán, Búcsúszentlászlón, Csatárban, Csesztregen, Gutorföldén, Hahóton, Iklódbördöcén, Kerkateskándon, Kisbucsan, Lipeszentadorjánon, Magyarszerdahelyen, Mikekarácsonyfán, Molnáriban, Murakeresztúron, Muraszemenyén, Nagykapornakon, Nagypáliban, Óhídon, Sandon, Sormáson, Söjtörön, Surdon, Szepetneken, Teskándon, Zalakomárban, Zalasabaron, Zalasántón, Zalaszentivánon, Zalatárnokon már a lakosság rendelkezésére állnak. Az IKSZT épületében működik a legtöbb helyen a községi könyvtár, más helyeken olvasósarkot használhatnak a látogatók.

